

N:o 23.

Ank. till Riksd. Kansli den 29 Jan. 1877, kl. 6 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående försäljning af de provincialläkaren i Ölands Södra mot på lön anslagna bohemman; Gifven Stockholms Slott den 26 Januari 1877.

Sedan Rikets Ständer beviljat anslag för anställande af en provincialläkare på Öland, samt Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 13 Augusti 1810 meddelat föreskrift om berörde tjensts tillsättande, blefvo i sammanhang med den reglering af bohemman åt visse embets- och tjenstemän på nämnda ö, som på grund af Kongl. brefven den 22 Februari 1814 och den 21 Juni 1815 under de närmast följande årtiondena egde rum, åt provincialläkaren såsom bohemman upplåtna kronohemmanen $\frac{1}{8}$ mantal Alby N:o 2 i Hulterstads socken, $\frac{3}{8}$ mantal Öfvetorp N:o 3 och $\frac{5}{32}$ mantal Törnbotten N:o 2, båda i Algutsrums socken, samt $\frac{7}{16}$ mantal Gårdstorp N:o 1 i Södra Möckleby socken, eller tillsammans $1\frac{3}{32}$ förmedladt mantal, allt inom Ölands Södra mot. Genom Kongl. brefvet den 9 November 1849, som bland annat innehöll, att vidare tillämpning af de i afseende på bohemmansregleringen på Öland meddelade föreskrifter icke borde ega rum, förklarades dock, hvad beträffade de åt provincialläkaren upplåtna bohemman, att ehuru boställen för sådane tjenstemän i allmänhet icke vore anslagna, Kongl. Maj:t likväl ville vid hvad rörande nämnda hemmans disposition till boställe åt honom funnes stadgadt låta tills vidare bero.

Öland hade hittills utgjort ett enda provincialläkaredistrikt, med station för läkaren i Toroslunda socken inom Södra motet. Efter det anslag blifvit beviljadt för en särskild läkare inom öns Norra mot med station i Borgholm, hafva de ofvan nämnda bohemmanen innehafts af läkaren inom Södra motet; men som intet af dem varit försedt med sådana åbyggnader, att det kunnat af läkaren bebos, hafva de varit för hans räkning utarrenderade.

På förslag af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kalmar län hemstälde Sundhetskollegium i underdånig skrifvelse den 19 Augusti 1861, att för den civila sjukvårdens ordnande inom länet i fråga varande bohemman måtte försäljas och försäljningssumman användas till inköp af passande boställe åt provincialläkaren. Sedan Kammarkollegium häröfver afgifvit underdånigt utlåtande, förklarade Kongl. Maj:t under den 5 December 1862, att, enär genom nådiga brefvet den 9 November 1849 vore förordnad, att vid hvad rörande i fråga varande hemmans begagnande såsom bohemman för provincialläkaren funnes stadgadt finge endast tillsvidare bero, Kongl. Maj:t funnit frågan om den föreslagna boställsregleringen böra anstå intill dess dåvarande provincialläkaren, Carl Cronstrand, afgått från sin befattning.

Sedan Provincialläkaren Cronstrand den 31 December 1872 affidit och ny provincialläkare blifvit efter honom utnämnd, med skyldighet att vara underkastad den förändrade reglering, som kunde varda beslutad i afseende å de till tjensten hörande boställsförmåner, anmälde Sundhetskollegium, efter Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes och öfrige vederbörandes hörande, i underdånig skrifvelse den 30 Juni 1873 ärendet hos Kongl. Maj:t till förnyad pröfning. Hvad dervid först angick frågan, huruvida provincialläkaren borde för framtiden af staten förses med boställe eller icke, anförde kollegium att, enär provincialläkaretjenstens innehafvare borde vara stationerad å landsbygden inom Ölands Södra mot, samma tienst syntes kollegium böra för framtiden bibehållas vid förmånen af boställe, helst denna förmån under mer än ett halft sekel varit detta provincialläkaredistrikt förunnad. Vidare hemstälde kollegium, beträffande den form hvarunder provincialläkaren för framtiden borde få åtnjuta boställsförmån, ått han, i stället för att uppbära arrendeinkomsten af de nuvarande bohemmanen, hellre borde förses med ett lämpligt fast boställe af så stort omfång, att der kunde födas två kor och ett par hästar och skördas de för ett mindre hushåll nödiga rotfrukter och trädgårdsalster, samt beläget på den plats inom Södra motet, der läkarens stationerande kunde, med afseende på behofvet för den allmänna helso- och sjukvården, finnas vara mest tjenligt. För anskaffande af sådant boställe borde medel beredas genom försäljning af de nuvarande bohemmanen, hvilka voro taxerade till ett sammanräknadt belopp af 20,500 kronor. Af det öfverskott, som kunde å köpesumman uppkomma, borde 2,000 eller högst 3,000 kronor öfverlemnas till en eller flera af distriktets kommuner mot skyldighet att för framtiden ansvara för vidmakthållande af boställets hus och hägnader.

I häröfver infordradt utlåtande af den 15 Oktober 1874 har Kammarkollegium, då provincialläkaren hittills kunnat förskaffa sig bostad utan att använda bohemmanen, hvilka icke heller för framtiden torde blifva dertill användbara, underdånigst hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes, under förklarande att de i fråga varande hemmanen icke längre borde vara med tienst förenade, samt med afslag å Sundhetskollegii förslag om läkarebostads anskaffande på statens bekostnad, tillägga provincialläkaren i Ölands Södra mot löneförbättring under form af tienstgörings-

penningar, derest det skulle visa sig, att han i anseende till invånarnes fattigdom eller andra omständigheter icke kunde dessförutom genom enskild praktik förskaffa sig en tarflig utkomst.

Anbefald att i anledning af Kammarkollegii förslag sig yttra, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kalmar län anført, att här ifråga varande provincialläkaredistrikt, som hade omkring 18,000 invånare, i ovanligt hög grad saknade för ståndspersoner bebyggda gårdar, enär öns hemmansinnehafvare bestode nästan uteslutande af allmoge, och deras bostäder icke vore större än det egna behovet ansåges kräfva, samt de boningshus, som egdes af en eller annan landthandlande, sjökaptén eller annan näringsidkare, utvisade enahanda förhållande, hvarifrån ej ens köpingen Mörbylånga med sina föga talrika boningshus utgjorde något undantag. Det vore således svårt, om ens möjligt, för provincialläkaren att, äfven om han icke i det afseendet vore inskränkt till en viss trakt, förskaffa sig en för honom och hans familj erforderlig och passande bostadslägenhet genom hyresaftal, och den nuvarande provincialläkaren hade ock, efter flera fruktlösa försök till förhyrande af en sådan, ej alltför illa belägen bostad, slutligen måst begagna tillåtelsen att nödfallsvis inhysa sig och sin familj i en del af häradets tingshus vid Färjestaden, hvilken lägenhet, endast tills vidare åt honom upplåten, vore hvarken till läge eller beskaffenhet lämplig för ändamålet. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansåg det derfor vara af verkligt behof påkalladt, att provincialläkaren i detta distrikt erhöles en välbelägen och tjenlig bostad, så mycket hellre som saknaden deraf sannolikt skulle hafva till följd, att hans boningsplats, om han lyckades erhålla sådan, komme att ofta ombytas, hvilket åter icke kunde stå tillsammans med befolkningens fördel eller med önskvärdheten af läkarebostadens och apotekets läge i hvarandras närhet. Då således en fast bostad vore hvad läkaren först och främst behöfde, och detta ändamål icke vunnes genom att, på sätt Kammarkollegium hemställt, anvisa honom ett kontant belopp i så kallade tjenstgöringspenningar, instämde Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i hvad Sundhetskollégium i sin ofvan berörda underdåniga skrifvelse den 30 Juni 1873 föreslagit.

I underdånigt utlåtande den 26 April 1875 har slutligen Sundhetskollégium, under återopande af hvad så väl Kongl. Maj:ts Befallningshafvande som kollégium i sin nyss omförmälda skrifvelse redan i ärendet anført, underdånigst hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes till kollegiets i samma skrifvelse framställda förslag lemna bifall.

Kongl. Maj:t har tagit detta ärende i öfvervägande, och då i detta läkaredistrikt, som bildades innan det föreskrefs såsom vilkor för beviljandet af anslag till nya provincialläkaretjenster, att invånarne inom distrikten skulle sjelfva anskaffa och underhålla bostad åt läkaren, staten sedan längre tid tillbaka försett läkaren med boställe, men upplyst är att de bohemman, som dertill anslagits, icke uppfylla det med dem afsedda ändamål, och att det för handen varande behovet af

fast bostad åt läkaren icke kan, i följd af den inom distriktet rådande brist på tillräckligt rymliga och för ändamålet tjenliga bostäder, afhjelpas genom höjande af läkarens kontanta aflöning, vill Kongl. Maj:t härmed, i öfverensstämmelse med Sundhetskollegiets hemställan, i nåder föreslå Riksdagen att medgifva, att, för beredande af medel till inköp af lämplig bostad för provincialläkaren i Ölands Södra mot, de honom på lön anslagna bohemman, $\frac{1}{8}$ mantal Alby N:o 2 i Hulterstads socken, $\frac{3}{8}$ mantal Öfvetorp N:o 3 och $\frac{5}{32}$ mantal Törnbotten N:o 2, båda i Algutsrums socken, samt $\frac{7}{16}$ mantal Gårdstorp N:o 1 i södra Möckleby socken, må på offentlig auktion försäljas, dock under förbehåll att köpeanbudet, antingen å hvarje hemmansdel för sig eller å samtliga tillhoppa, minst uppgå till hemmanens nuvarande taxeringsvärdet; samt att af det öfverskott, som kan uppkomma å köpeskillingen, tre tusen kronor må öfverlemnas till en eller flera bland kommunerna inom distriktet, emot förbindelse att för framtiden ansvara för vidmakthållande af boställets hus och hägnader, hvarefter återstoden bör till statsverket ingå.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande Utskott tillhandahållas.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

F. F. Carlson.

Utdrag af protokollet öfver Ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott den 26 Januari 1877, dervid Hans Kongl. Höghet Kronprinsen öfven var tillstädes.

N ä r v a r a n d e:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre *De Geer*,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärenden *Björnstjerna*,
Statsråden: *Lagerstråle*,
Thyselius,
Carlson,
Friherre *Alströmer*,
Weidenhielm,
Lovén,
Friherre *von Otter* och
Forssell.

Departementschefen, Statsrådet *Carlson* anmälde slutligen Sundhetskollegii underdåniga skrifvelse den 30 Juni 1873 angående försäljning af de provincial-läkaren i Ölands Södra mot på lön anslagna bohemman; i hvilket ärende Kammarkollegium sig yttrat, hvarefter Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kalmar län och Sundhetskollegium afgifvit underdåniga utlåtanden.

På Statsrådets tillstyrkan behagade Hans Maj:t Konungen förordna, att nådig proposition i ämnet skulle i öfverensstämmelse med ett af Departementschefen nu jemväl uppläst förslag till Riksdagen aflåtas, så lydande som bilagan vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo
C. A. Th. Ädelgren.